

Innspill til Likestillings- og mangfoldsutvalget

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 65 000 medlemmer. En million nordmenn har hørselsutfordringer som påvirker hverdagen ulikt. HLF arbeider for økt livskvalitet, likestilling og full deltakelse i alle livets sammenhenger for personer med hørselsutfordringer. Noen har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre hverdagen. Stadig flere rammes av hørselsutfordringer og det er viktig å motvirke sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv.

Å være hørselshemmet innebærer å ha en usynlig funksjonsutfordring. Det viser seg at det ofte er vanskelig for omgivelsene å forstå hørseltap og hørselsutfordringer, samt de tidvis alvorlige konsekvensene av manglende tilrettelegging og dårlig kommunikasjon. Dette betyr igjen at mange hørselshemmede trekker seg tilbake, isolerer seg og kan miste deler av all kommunikasjon som foregår, i verste fall gjennom hele livsløpet. Dette kan innebære at personer med hørselsutfordringer ikke har samme mulighet til deltagelse i skole, arbeidsliv og på andre samfunnsarenaer som de som ikke har denne utfordringen.

Vi vet at grunnet manglende tilrettelegging får hørselshemmede barn og unge dårligere resultater på skolen, mindre grad av sosial inkludering, og har ikke medvirkning på egen læringssituasjon¹.

Videre vet vi at det er mangel på tilrettelegging rundt arbeidssituasjon med de konsekvenser dette får for deltagelse i arbeidslivet². Manglende tilgang til tolk for hørselshemmede påvirker også studier, arbeidsliv og det sosiale liv.

Hvorfor er det slik? Fra en relativt ny rapport som omhandler hørselshemmedes diskrimineringsvern etter norsk og internasjonal rett³ sakser vi følgende «man må reflektere over årsakene til denne diskrimineringen. Manglende bevisstgjøring av hørselshemmedes behov er en viktig årsak. Hørselshemmede blir sjeldent nevnt i nasjonale tiltaksplaner, rapporter eller utredninger. Fokus synes å være på andre grupper med nedsatt funksjonsevne og hørselshemmede blir like usynlige som hørselshemmingen».

Videre sier rapporten av hørselshemmede diskrimineres på de fleste områder, og at regelverket man skal bruke er fragmentert og uoversiktlig. Dette er videre noen av de spørsmål rapporten stiller:

- Er det lik tilgang til utdanning?
- Hva med universelt utformet arbeid, arbeidsplass og IKT?
- Er det lik mulighet til å delta på fritidsaktiviteter?
- Er det lik mulighet til deltagelse på sosiale arrangementer?
- Hvorfor blir ikke direktesendinger på TV teksten?

Rapporten viser videre til mangel på konsekvenser for de som diskrimineres. Eksempelvis må ikke et universitet som nekter digital tilrettelegging tilbakebetale studielån ved forsinkelse, arbeidsgiver må ikke bære kostnad ved at hørselshemmet ansatt blir ufør pga. manglende tilrettelegging, skole betaler ikke erstatning for barn som ikke får fullstendig grunnutdanning - noe heller ikke stat eller kommune gjør.

¹ Hørselshemmede barns og unges opplæringsmessige og sosiale vilkår i barnehage og skole, kunnskapsoversikt over nyere nordisk forskning. NTNU samfunnsforskning (2018) v/ Patrick Kermit

² Nedsatt hørsel i arbeidsliv/nummer 2020-8. Oslo Economics (2020)

³ Diskrimineringsrapport fra advokatfirma Nordhus og Aarø på oppdrag fra HLF (2021)

Tilgang til informasjon er en av grunnpilarene i vårt demokrati og helt nødvendig for ytringsfriheten og meningsfriheten. HLF mener at regjeringen svikter hørselshemmedes menneskerettigheter og rett til likestilt tilgang til informasjon og samfunnsdebatten. Dette ved at det ikke stilles krav om teksting av direktesendt innhold og opprettholder unntak for WCAG 1.2.4. Rask teknologisk utvikling og demokratisk nytte av tekst i sanntid må vektes høyere. Vi er i en situasjon hvor direkteteksting er den eneste måten å sikre hørselshemmede likestilt tilgang til materiale i sanntid. At dette må til for å sikre grunnleggende ytrings- og meningsfrihet, samt er anbefalt av FN, må ligge som motivasjon for å stille strengere krav, samt investere i raskere innovasjon av forbedringer i teknologien.

Som en del av mandatet skal Likestillings- og mangfoldsutvalget foreslå tiltak som kan bidra til likestilling og fullverdig demokratisk deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse gjennom hele livet. Et mål med arbeidet er å oppnå reell likestilling på alle samfunnets arenaer, og utvalgets utredning skal først og fremst være handlingsorientert og gi tydelige råd til regjeringen.

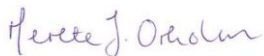
Ved god planlegging kan man redusere kostnaden ved universell utforming i nye bygg og redusere behov for individuelle tiltak. Universell utforming vil ofte være nyttig for flere, og må derfor være hovedregelen fremfor særløsninger. I dag er f.eks. skriftlig kommunikasjon med nødmeldetjenesten en abonnementsordning for noen få. Arbeidsplasser er ofte ikke universelt utformet, og løsninger blir i stedet på individnivå. For hørselshemmede betyr et universelt utformet samfunn god lyd og akustikk og tekstlig og audiovisuell informasjon.

Våre anbefalinger:

- Inkorporere FN konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk menneskerettighetslovgivning
- Et universelt utformet Norge på alle samfunnets områder
 - Gjennomføre veikart *Universelt utformet nærscole 2030*
 - All teknologi som utvikles må være universelt utformet og inneha muligheter for teksting/skriftliggjøring av informasjon.
 - Alle krav til universell utforming må gjelde kringkastere og andre medieaktører, samt inkludere teksting av alle medieproduksjoner
 - Universell utforming av varer og tjenester,
- Fjerne unntak fra lovverk og forskrifter med begrunnelse i uforholdsmessige byrder, slik som det gjøres blant annet innen teksting.
- Styrke tilsynsmyndigheter og muligheter for sanksjoner innen universell utforming.
- Informasjonstiltak som definerer hva universell utforming innebærer og samfunnsgevinsten det gir ved at flere kan delta er nødvendig. Et eksempel kan være å vise til at et godt lydmiljø er nødvendig for noen, men et gode for alle.

Vi ønsker utvalget lykke til i arbeidet og ser frem til å legge frem våre saker for utvalget. Ta gjerne kontakt med orholm@hlf.no eller 91628776 for videre informasjon.

Med vennlig hilsen HLF v/

Merete J. Orholm
politisk sjef

Marit Winjor/s/
seniorrådgiver